

MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT

"MŰSORFÜZET"

1996

NOVEMBER-DECEMBER

"HALOTTAK EMLÉKÉÜL - ÉLŐK INTELMEÜL"

November 1-jén (péntek) 17,30-kor csendes megemlékezést tartunk elhunyt barlangkutató társainkról a Szemlő-hegyi-barlang feletti Barlangkutató emlékkertben.

Ekkor avatjuk a Gouffre Berger-barlang 1996. július 7-én elhunyt **Torda István** kutatótársunk emlékkövét, amelynél dr. Dénes György, Társulatunk tiszteletbeli elnöke mond megemlékezést.

BARLANGKUTATÓK SZAKMAI TALÁLKOZÓJA

Időpont: 1996. november 8-10.

Helyszín: a Műsorfüzet szeptember-október havi számában meghirdetettől eltérően a badacsonylábdíhegyi HM csapatpihenő (a Badacsonylábdíhegy vasúti megállótól kb. 300 m-re, a Balaton partján)

A résztvevők az objektumban 3-5 személyes faházakban, ill. az ezt igénylők a tóparton lévő füves területen felállított saját sátraikban tölthetik a két éjszakát. A faházakban alvók részére ágyneműt biztosítanak, de a házakban fűtés nincs, ezért hálósákat célszerű mindenkinek magával vinni.

Részvételi díj: — faházassal, teljes ellátással: 1700.- Ft/fő
— saját sátorral, teljes ellátással: 1000.- Ft/fő

Részletes program:

November 8. (péntek)

16,00 órától regisztráció

19,00 órától vacsora

20,30 Úti-beszámolók:

Gulyás Stefánia - Kelemen Attila - Márkus István: A Micimackó csoport túrája a Júliai-Alpokban

Zsolyomi Zsolt - Varjassy György: Nyári túra Spanyolországban

AMPHORA KSC: A Hévízi-tó forrásbarlangja (video)

November 9. (szombat)

7,30 Reggeli

9,00 Ünnepestes megnyitó:

Dr. Hevesi Attila, elnök

Sibak András, Tapolca város polgármestere, a rendezvény védnöke

9,30 **Székely Kinga: Az Aggteleki- és a Szlovák-karszt barlangjai a Világörökség Listán**

9,45 **A Cholnoky-pályázat** ünnepestes eredményhirdetése

Szünet

Előadások:

- 10,30 *Pataki Attila*: Tapolca környékének földtani viszonyai
10,45 *Mészárosné Hardi Ágnes, Tinn József*: A szennyeződési viszonyok felmérése a tapolcai barlangok és a tóparti források vizében
11,00 *Závoczký Szabolcs*: **A barlangok jelentősége a denevérvédelemben**
11,15 *Sásdi László*: **Fokozottan védett barlangok víznyomjelzéses vizsgálata a Bükk hegységben**
11,30 *Barta Károly, Tarnai Tamás*: **Karszt- és barlangkutatás a nyugat-mecseki-karszton**
11,45 *Rónaki László*: **Újabb kutatási és feltárási eredmények a Mecsekben**
12,00 *Eszterhás István*: **Beszámoló a 6. Nemzetközi Pseudokarszt Szimpóziumról (Galya-tető, 1996. szept. 19-21. - video)**
12,15 *Kocsis Ákos*: **Új barlangok a Rózsadomb környékén**
13,00 Ebéd
14,30 *Fehér Katalin, Janata Károly*: **Élettani és kimatológiai kutatótábor a Csereszegtomaji-kútbarlangban**
14,45 *Bognár Csaba*: **Csereszegtomaji-kútbarlang expedíció '96 - mikrobiológiai vizsgálatok eredményei**
15,00 *Dr. Laczkovits Gabriella*: **Élettani vizsgálatok a Csereszegtomaji-kútbarlang kutatótáborában részt vett barlangászokról**
15,15 *Kraus Sándor*: **Páralecsapódási és párolgási jelenségek barlangokban**
15,30 *Csige István*: **A radonkoncentráció változásai a tapolcai Kórház- és Tavas-barlangban**
15,45 *Kárpát József*: **A balatonedericsi Csodabogyós-barlang**

Szünet

- 16,30 *Elekes Balázs*: **Összefoglaló a Baglyok-szakadéknak kutatásáról**
16,45 *Regős József*: **A Bükk 5321-es kataszteri egység feldolgozása**
17,00 *Bátori Károly*: **A Szepesi-Láner-barlangrendszer felújítása**
17,15 *Szatyor Miklós*: **Vízkémi és bakteriológiai vizsgálatok a Mecsek hegységben**
17,30 *Borsos András*: **Podólia**
17,45 *Borsos András*: **Bihar-hegység**

18,30 Vacsora

- 19,45 **BMSZ beszámoló**
20,00 *Elekes Balázs, Nyerges Miklós*: **Nyári kutatótáborok értékelése**
20,15 *Sásdi László*: **1997. évi központi társulati kutatótábor**
20,30 Zárszó

Úti-beszámolók

- 20,45 *Bajna Bálint*: **Pierre Saint Martin-barlang, a BEAC 1996. évi expedíciója**
21,00 *Bródy Andor*: **Mulu Nemzeti Park**
21,15 *Dr. Jakucs László*: **A karsztok sérülékenysége (video)**

Poszterbemutatók:

- Tinn József, Zala Judit, Horváth József*: **Mikológiai vizsgálatok a tapolcai Kórház-barlangban**
Szatyor Miklós: **A mecseki barlangok denevérfaunája**
Parrag Tibor: **Adatok az Abaligeti- és az orffői Mészégető-barlangok patakjainak vízjárásáról**

Kraus Sándor: Páralecsapódási és párolgási jelenségek barlangokban

Bognár Csaba, Fehér Katalin: Cserszegtomaji-kútbarlang expedíció '96

Eszterhás István: Magyarország bazaltbarlangjai, Barlangkeletkezés lúgos oldódással, Konzekvenca barlangok, Kanári-szigetek lávabarlangjai

Elekes Balázs: Összefoglaló a Baglyok-szakadéknak kutatásáról

Kérjük az előadókat, hogy az előadásokról, illetve a bemutatásra kerülő videoanyagokról kb. 1 oldalas összefoglalót a regisztrációnál szíveskedjenek leadni.

November 10. (vasárnap)

Reggeli után barlangtúrák (hideg ebédcsomag), hazautazás.

Előzetes jelentkezés alapján lehetőséget biztosítunk a balatonedericsi Csodabogyós tapolcai Tavas- és Kórház-barlang meglátogatására.

Utazási lehetőségek vonattal :

Budapest-Déli	Badacsony	Badacsonylábdíhegy
11,33	15,08/16,36	15,39
16,26		18,41
17,26	20,14/20,58	21,01
	Badacsonylábdíhegy	Tapolca
	7,06	7,21
	10,02	10,10
	Tapolca	Budapest-Déli
	14,10	17,53
	16,20	19,53

Reméljük, hogy a fenti kedvező feltételek elnyerik tetszésedet, és az ez évi szakmai napok létszáma még a tavalyi jósvafőit is meghaladja. Gyertek idén is, nem fogjátok megbánni!

Szervezők

CHOLNOKY PÁLYÁZAT

A Társulat keretében folyó munka dokumentálásának fellendítése, a dokumentáció színvonalának emelése érdekében a *Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium Természetvédelmi Hivatala* és az *MKBT elnöksége* az 1978-ban alapított Cholnoky Jenő karszt- és barlangkutatási pályázatot az 1997-es évre az előző évekhez hasonlóan

- ♦ egyéni és
- ♦ csoport kategóriában írja ki.

A pályázat díjazására biztosított keretösszegekről a KTM az 1997-re jóváhagyott költségvetés alapján később dönt.

Egyéni kategóriában egyaránt pályázhatnak a Társulat egyéni és csoportokban tevékenykedő tagjai. Az egyéni pályázóknak előzetes munkatervet nem kell beadni.

Egyéni kategóriában pályázni lehet karszt- és barlangkutatással kapcsolatos

- ♦ tárgyévben végzett kutatási eredményekkel,

- ◆ tárgyévben megjelent publikációval (hazai vagy külföldi kiadásban)
- ◆ tárgyévben elhangzott előadás teljes anyagával (az előadás helyének, időpontjának és a rendezvény programjának csatolásával),
- ◆ tárgyévben kidolgozott és benyújtott TDK dolgozattal vagy középiskolai szakmai tanulmányi versenyre készült dolgozattal, saját kutatási eredményeket összefoglaló, még nem publikált tanulmánnyal,
- ◆ egyéni bibliográfiai tevékenységgel (szakbibliográfia, időszaki bibliográfiai feldolgozása,
- ◆ dokumentációs tevékenységgel (video, diaporáma, stb.)

Csoport kategóriában a pályázaton kizárólag a Társulat keretében működő csoportok ill. vezető kollektívák (nem megbízásos munkát végző ad hoc bizottságok, előzetes munkatervet benyújtó legalább 3 egyéni kutatóból álló kollektívák) vehetnek részt, éves jelentésükkel, ill. zárójelentésükkel.

A jelentések nem tartalmazhatják az előző években leadott részek ismétlését, lezárult kutatás összefoglalása kivételével, akkor is csak röviden, nem szószerinti ismétlésként. Nem értékelhető a megbízásos munkák keretében végzett tevékenység.

A pályázat felépítésének és értékelésének szempontjai:

1. Tárgyévi munkaterv (végrehajtását a Bíráló Bizottság értékeli, pontszáma a csoportéletnél jelentkezik)
  2. Összefoglalás (a jelentés egyes fejezeteinek tömör összegzése) 0-25 pont
  3. Feltáró és barlangvédelmi tevékenység, ezek dokumentálása (szöveges ismertetés, térkép- és fotódokumentáció, műszaki leírás stb.) 0-25 pont
  4. Tudományos munkák (karszt- és barlangtani alapkutatás, vizsgálat, megfigyelés, mérés, kísérlet, kutatási módszer- és eszközfejlesztés stb.) 0-25 pont
  5. Dokumentációs munkák (kataszterezés, nem új feltárásokra vonatkozó térkép- és fotódokumentáció, film, barlangi túrakalauz-, útvonal-ismertető és technikai adatok-, bibliográfia stb.) 0-25 pont
  6. Csoportélet (túrák, rendezvények, tanfolyamok, publikációk, oktatás, továbbképzés stb.) 0-15 pont
- összesen 100 pont
- Az egyes témarészekben hazai és külföldi eredmények egyaránt szerepelhetnek!

A pályázat díjai:

A Bíráló Bizottság egyéni és csoport kategóriában egyaránt egy I., egy II. és egy III. díjat ad ki. A Bíráló Bizottság a pályázatok értékelése után fenntartja a jogot a díjak megváltoztatására. A Bíráló Bizottság ezen felül különdíjakat, pénz- és tárgyjutalmakat, illetve ifjúsági díjat a középiskolai, illetve felsőfokú tanintézményben tanuló egyéni pályázók részére is kiadhat.

Külo ndíjban részesül minden olyan pályázat, amely a 3., 4., 5. témarészek közül legalább egyben 60 %-os vagy ezt meghaladó teljesítményt (minimum 15 pont) ér el. A pénz- és tárgyjutalmakról a bizottság a pályázatok ismeretében dönt. A bizottság a díjak és jutalmak összegéről a rendelkezésre álló keret ismeretében dönt.

A pályázatok—az előző évekhez hasonlóan—2 példányban küldendők be a Társulat Titkárságára, melyből 1 példányt a Társulat, 1 példányt a Barlangtani Intézet kap. Mindkét példány azonos kivitelű, fotókkal illusztrált példány legyen. Felhívjuk a kutatócsoportok figyelmét, hogy a fenti példányszám nem tartalmazza a területileg illetékes természetvédelmi hatóság számára leadandó jelentést!

A pályázatok beadási határideje: 1997. február 17.

A pályázatok a fenti napon 17 óráig a Társulat Titkárságán (Bp. II. Fő utca 68.) adhatók le, vagy 17-én 24 óráig (17-i postabélyegző) postán küldhetők el.

A Bíráló Bizottság a pályázat beadási határidejét követően regisztrálja a beérkezett pályázatokat, megállapítja, hogy melyek azok, amelyek a pályázat kiírásának megfelelően elbírálásra kerülnek. A pályázaton nem kerülnek értékelésre azok a jelentések, amelyek csak formális jelentéskötelezettségüknek tesznek eleget, illetve azok, amelyeknek benyújtói külön kéri, hogy jelentésük a pályázaton ne vegyen részt.

Felhívjuk a pályázók figyelmét, hogy a pályázaton nem vesznek részt azok a jelentések sem, amelyek nem a kiírt határidőre, vagy nem az előírt példányszámban érkeztek be!

Kérjük,

- ♦ törekedjenek a tömör, lényegre törő fogalmazásra, az elbeszélő, nem informatív közlés mellőzésére,
- ♦ az említésre kerülő barlangok kataszteri számának megadására, ennek elmulasztása pontlevonással jár,
- ♦ mástól átvett adatoknál stb. a forrás pontos megjelölésére. Hivatkozás (és kéziratos vagy szóbeli forrás esetén engedély) nélküli közlés esetén a jelentés a pályázathoz kizárásra kerül.

Bíráló Bizottság

HÍREK

A Papp Ferenc Barlangkutató Csoport 1996. október 30-tól alapfokú barlangjáró tanfolyamot indít. Az előadásokat a Bajcsy Zsilinszky út 5. sz. alatt a Terézvárosi Technikai és Tömegsport Szövetség helyiségében tartjuk előreláthatólag szerdánként este 7-től 10-ig. A tanfolyam díja 4500 Ft. Érdeklődni és jelentkezni lehet: Maucha Gergely otthon: 4183-258, munkahely: 1636-670/212
e-mai: gergo@rsc.fom.hu
Hlavács Judit otthon: 06-27-331-902

Megalakult a József Áttila Tudományegyetem Barlangkutató Csoport

A JATE BCS 1995. október 3-án, közel egy éve alakult meg. Tagjai között a JATE földrajz és egyéb szakos, illetve más szegedi felsőoktatási intézmények hallgatóit is megtaláljuk, akikhez több szegedi fiatal csatlakozott. Szegeden a JATE Természeti Földrajzi Tanszékén működünk. Tagja vagyunk több egyetemi szervezetnek is. Felvételi kérelmünk 1996. május 6-i pozitív elbírálásával immét az MKBT hivatalos barlangkutató csoportjai között foglal helyet.

A JATE BCS életre hívását a Nyugat-Mecsekben folytatott konkrét barlangfeltáró tevékenységünk tette indokolttá. Úgy gondolom, mindenki előtt, aki hasonló dologgal valaha is foglalatzkodott világos, hogy milyen anyagi és egyéb szervezési nehézségeket jelent egy viszonylag nagyszabású, de hivatalos szervek által nem támogatott barlangfeltárás. Ezen okok miatt mi is rákényszerültünk arra, hogy megteremtjük a magunk szervezett formában működő csoportját.

A kutatási programunkat 1994. október végén, a néhányunk kezdeményezésére összeállt, spontán baráti társaság kezdte meg a Mecsekben, a Szuadó-völgyben. A kutatás fő célja kezdetben a Vízfő-forráshoz tartozó, feltételezhetően több (6-8) km hosszú barlangrendszer feltárására irányult, azonban ez ma már kiegészült a Vízfő-forrás teljes vízgyűjtőjének komplex geomorfológiai vizsgálatával, és egyéb kapcsolódó (mikroklimatológiai, növénytan, összehasonlító karsztmorfológiai, stb.) kutatásokkal. Mindeközben pedig egy jelenleg 43 főt számláló barlangkutató csoportot hoztunk létre, továbbá kitűnő kapcsolatot építettünk ki a

Mecsek Egyesület Barlangkutató Szakosztályával. A MEBSZ a kezdetektől támogatja kutatásainkat, amivel az eredményes és hatékony munka lehetőségének alapjait teremti meg. További terveinket tulajdonképpen a fenti vizsgálatok következetes végig vitele, illetve a Szuadó-völgyi barlangfeltárásaink folytatása jelenti.

Eddigi munkáink során sikerült feltárnunk a Mecsek egyik (3-4.) legnagyobb barlangját, melynek össz-hosszúsága kb. 150, mélysége pedig 45 m, nemrég pedig újabb víznyelő barlang megbontását kezdtük el. Ezekben a munkákban eddig összesen 76-an vettünk részt. Eredményeinkről egy rövid kézirat, egy TDK munka és a Dél-dunántúli Természetvédelmi Igazgatóság részére leadott jelentésünk számol be.

A kutatás mellett természetesen nagy hangsúlyt fektetünk a jó hangulatú barlangtúrák szervezésére, a barlangászás népszerűsítésére, amit részben a közel félszáz fős tagságunk nyel, részben pedig az a nem titkolt célunk, hogy megteremtsük a komoly felkészültséget jelentő barlangfeltárási programunk személyi háttérét. E mellett szeretnénk, hogy népszerűsítő munkánk eredményeként, a nagyszámú szegedi egyetemi hallgatóság természettudományokkal foglalkozó hallgatói, mind nagyobb számban kapcsolódjanak be a hazai karszt- és barlangkutatásba.

Bármilyen információval szívesen állunk a rendelkezésükre.

Barta Károly tanársegéd

JATE TTK Természeti Földrajzi Tanszék,
6701 Szeged, Pf. 653 (Egyetem u. 2-6.) Tel.: 62-454-156, tel/fax: 62-454-158
6600 Szentés Soós u. 37. tel: 63-318-314

Tarnai Tamás geológus

ENARGÍT Ásványhasznosító Kft, 3254 Recsk Pf. 16. Tel.: 36-364-501
1024 Budapest, Káplár u. 5. mfsz. 4. Tel.: 316-0304

Tarnai Tamás csoportvezető

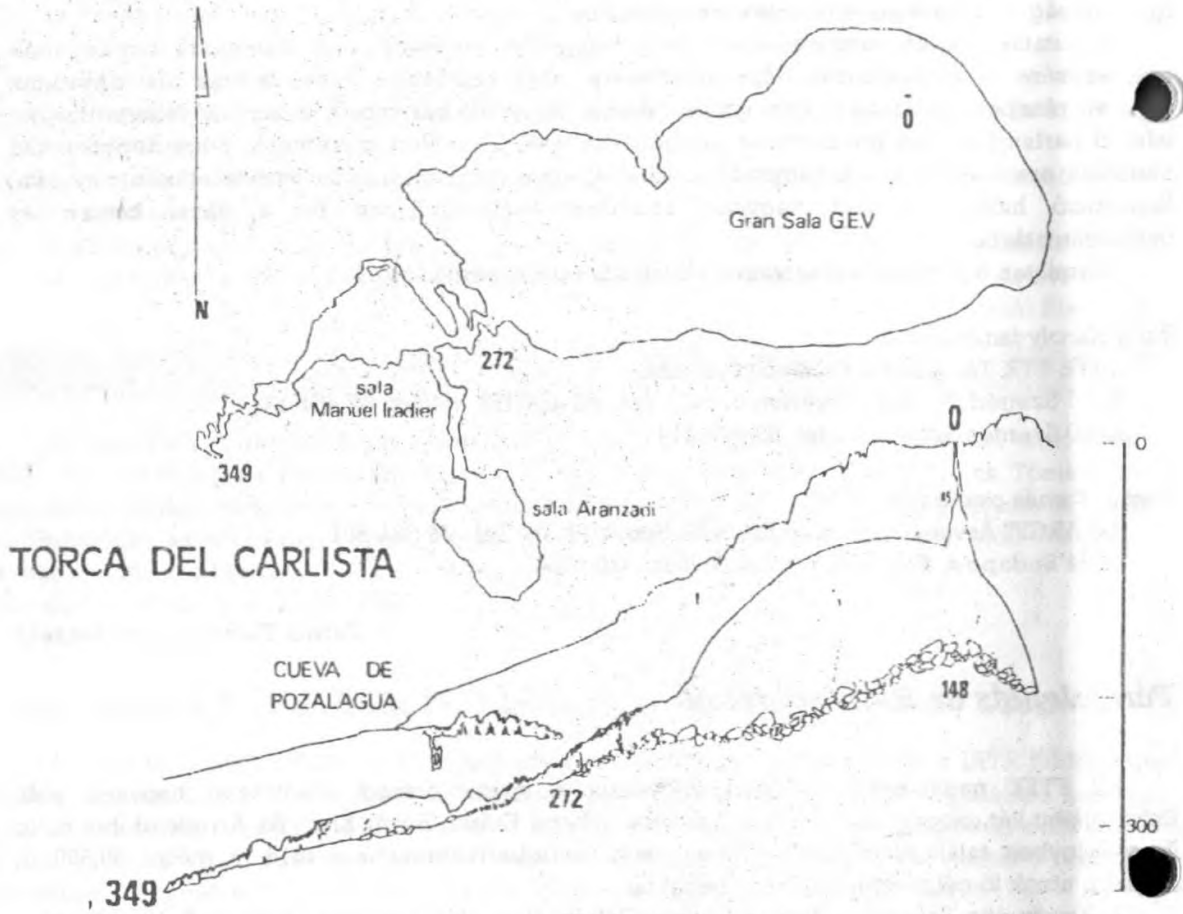
Túrajelentés az Áson-völgyből

Az FTSK nagy nyári túrájának célpontja a spanyolországi Cantabriai hegység volt. Erősítésként két csoport csatlakozott: Laokoon, Mátrai Erőmű Búvár Klub. Az Arredondó-i nyíló Áson-völgyben található a Cueto-Coventosa-Cubera-barlangrendszer (815 m mély, -30.500 m alatti), utunk fő célja ezen rendszer bejárása.

A 9 személy: *Széchenyi Eszter, Bacsó Gábor, Hegedűs Szabolcs, Kovács Balázs, Kovács Tamás, Nádaszi Oszkár, Rádi Károly, Varjassy György és Zsolyomi Zsolt* egy mikrobuszba tömörülve 1996. július 19-én indult el nagy dirrel-dúrral.

Első durrdefektünk az osztrák autópályán még meg tudott lepni minket. További két kerékjavítás próbált megakadályozni a barlangok megközelítésében. Bilbao-ban rögtönöztünk egy differenciálmű-javítást, a közönségnek jobban tetszett, mint nekünk. A völgyben igazi barlangász-paradicsomra leltünk. Az Arredondó-i kocsmában megvásárolt „40 átmenő túra Spanyolországban” c. barlangos könyv ára 4.000 PTS, ez 15 egész napos traverz túra leírását tartalmazza a területről.

A nagyok által (Honvéd Aurora Klub) beharangozott hosszú átmenő túra, tökéletes célpont egy jól felkészült csoportnak. A bejárati 302 m mély egytagú Juhue-akna, két hatvanas kötéllel is járható, vagy fixen beszerelhető, mint ahogy mi is tettük.

580 m-es mélységben érjük el az első vízszintes járatot, a Galeria de Juhue-t, itt elő kell venni iránytűnket, hogy be tudjuk tájolni, melyik irányba induljunk a monumentális rendszerben. Fényvisszaverő fóliák is segítik a tájékozódást az óriási termek között. A Karácsony-ágba érve az oldalfalakon egyre több gipszet vélünk felfedezni. Csodálatos kristályok látványában lehet részünk, ha egy kicsit körülnézünk. Elérve az alsó vizes járatokat 400 m csónakázás vár ránk, amely 3 tavon vezet keresztül. A Coventosa vizes ágától nagy fosszilis járatokon ballaghatunk a kijárat felé, ami 16 percre van a kocsitól. A könyv 16 órát ír túraidőnek, mi 28 órát töltöttünk az átmenettel—videóztunk, fotóztunk.

A túra következő célpontja a Torca del Carlita, nevezetessége a 4 millió m³-es óriás-terem, mely a világ második legtestesebb ürege. 45 m ereszkedés után 100 m-es mélység felett találjuk meg a kocsit, ez pontosan olyan érzés, mintha a világ 2. legnagyobb termébe ereszkednénk alá.

A csarnokban lévő 130 m magas omladékhegy leküzdése, valamint az alsó helikteres szakaszok bejárása 8 órát vett igénybe. A túra végére megérett bennünk a gondolat, hogy erre a területre még vissza kell jönni. Baradla-szintű barlangokhoz csak egy kis ösvény vezet, ha megtalálod!

A túráról dia- és videofilm is készült, információval szívesen állunk bárkinek a rendelkezésre a karszterületről.

FTSK Delfin Klub

Budapest, XI. Bartók Béla út 19. pincehelyiség

klubnap szerda 18,30-20 óráig.

Varjassy György és Zsolyomi Zsolt

1996. július 19-21. között a **Déli-Bükk "öreg" barlangászai "családi" találkozót tartottak** Ezúton köszönjük meg mindazoknak, akik részt vettek ezen a programmentes találkozón. A helybeli ezermesterrel csináltatott 2 személyes fa WC-t ezúton felajánljuk az MKBT tagjainak. A WC jelenleg az MKBT-n keresztül kapható meg. Tisztított állapotban történő visszaszállításáról az igénybevevők gondoskodnak.

Bolváry Ágnes - Kocsis János (Czunghe)

Beszámoló a József Attila Tudományegyetem Barlangkutató Csoport 1996. augusztus 6-25. között lebonyolított Szuadó-völgyi kutatótáboráról

A kutatótábor a Nyugat-Mecsekben, a Szuadó-völgyben került megrendezésre. Az előtábor augusztus 6-10-ig tartott 49 fő részvételével. A tábor ideje alatt a legkisebb létszámot a 15, a legmagasabbat pedig a 33 fő jelentette. A kutatótábor során a feltáráshoz használt eszközöket a Mecsek Egyesület Barlangkutató Szakosztálya biztosította.

A minket folyamatosan sújtó esőzések ellenére (az összesen 21 napból kb. 15 napon esett az eső) a kutatótábornak jelentős eredményeket sikerült elérnie.

Föld alatt végzett munkáink során a következő eredmények születtek: a Szuadó-barlang két szűkületét (Postaláda, Gumós) légkalapács segítségével kibővítettük, amire részben balesetvédelmi (vízbetörés-veszélyes barlangból a menekülési útvonal biztosítása, a szűkületek mögötti térségből a mentés lehetővé tétele) okokból, részben pedig a továbbjutás érdekében (ácsoló anyag lejuttatása) volt szükség. Leszállítottuk és beszereltük a Szuadó-barlang Nagyaknájába a már korábban elkészített 15 m hosszú vaslétrát. A Szuadó-barlang végpontján a továbbjutás reményében, aknafenéki omlásban, négyzet alaprajzú, 4 m mély aknát mélyítettünk, amivel a Szuadó-barlang elérte az 50 m-es mélységet. A jelenlegi állapot további sikerrel kecsegtet. Folytattuk a munkát a tavasszal megkezdett Szuadó-völgyi 2. sz. víznyelőben, ahol a

szűk szelvényű járat bővítésével jutottunk előre. A jelenlegi végpont a barlang 28. méterén 18 m mélységben található.

Felszíni kutatási programunkból a következőket sikerült megvalósítani: a Szuadó-völgyben keresztelszelvényben 3 mérőponton 4 napon át mikroklima méréseket végeztünk. A JATE BCS által szervezett kutatáshoz kapcsolódva dolina-felmérésre és vegetáció-térképezésre is sor került. A begyűjtött terepi adatok értékelése a közeljövő feladata lesz.

Szeretnénk ezúton is még egyszer köszönetet mondani mindazoknak, akik részt vettek a tábor fáradságos kutatómunkájában, illetve azoknak a vállalatoknak és szervezeteknek (*Vertikor Alpin Rt., Mecsek Egyesület Barlangkutató Szakosztály, PERT Kőszánbánya Zobák-aknai mélyművelés, JATE Természeti Földrajzi Tanszék, JATE Hallgatói Önkormányzat, JATE Sport és Rekreációs Bizottság, JATE Kutúrális Titkárság, Prudentia Alapítvány, Karszt és Barlang Alapítvány, Funda-Ment Kft.*), amelyek anyagiakban, eszközökben vagy pedig erkölcsileg támogatták kutatásainkat. Szeretnénk külön is kifejezni köszönetünket *Vass Bélának, Kiss Péternek, Kutas Gyulának és Bodrog Józsefnek* a két éve tartó folyamatos erkölcsi és anyagi támogatásukért, illetve őszinte bizalmukért.

Barta Károly, Tarnai Tamás
kutatásvezetők

A Vecsem '96 tábor eredményei

A Vecsem '96 tábor 1996 augusztus 17 és 25. között került megrendezésre az Alsó-hegyen. A táborban valamivel több mint 50 ember vett részt hosszabb-rövidebb ideig bekapcsolódva a munkába. A legtöbb résztvevő budapesti csoportokból és gyöngyösről érkezett. A tábor helyszíne a Szabó-pallagi erdészház melletti rét volt ami nem ideális a kiszemelt objektumok kutatása szempontjából azonban a Nemzeti Park csak itt engedélyezte a táborozást.

A tábor során három barlang feltáró kutatásával foglalkoztunk, a munkabeosztást a magas költségekkel a helyszínre szállított motoros csörlő állandó foglalkoztatása határozta meg. Így folytatódhatott az *Óz-zsomboly* teljes szelvényű továbbmélyítése, 3 napon keresztül szállítottuk a 36 méter mély bejárati aknán keresztül a felszínre a törmeléket. Eközben megkezdtük a *Nagyvizestöbri-víznyelőbarlang* újra-feltárását, melyet 1962 nyarán a Vörös Meteor barlangkutatói tártak fel (SZENTES GY.— MKBT Tájékoztató 1963 VIII-X. p.143-48.), azonban mára nyom nélkül beomlott. Ezzel párhuzamosan folytatódtak az eredetileg 5 méter mély *Körte-zsombolyban* is a bontások és a 3. napot követően úgy tűnt a csörlő áttelepítésével itt a hátralévő időben komoly eredményeket lehet elérni. Ez a számítás bevált, s az ötletes húzó-borító rendszernek köszönhetően a zsomboly teljes szelvényű bontásával 14.5 méter mélységet értünk el. A feltárás során számos állati csont mellett (ezeket Vörös István a Nemzeti Múzeum munkatársa vizsgálja, elsősorban ló, juh, és szarvas csontokról van szó) emberi maradványok és vaskori cseréptöredékek kerültek elő, melyeket a megfelelő szakemberekhez eljuttatunk további vizsgálatok céljából.

A tábor—bár látványos eredményeket nem hozot—a Kab-hegyen megtartott Társulati táborhoz hasonlóan az idei nyár leglátogatottabb kutatási helyszínének bizonyult és a résztvevők a megkezdett feltáró munka közös folytatása mellett foglaltak állást.

Nyerges Miklós

Körte-zsomboly

(Alsó-hegy)

Rajz: Nyerges A. & M.
Vecsem '96

• A kitöltés eredeti szintje

Faszenes, cserepek és emberi
csontokat tartalmazó rétegek.

3. Lakatos kupa

A MAFC Barlangkutató Csoport—immár hagyományosan—szeptember 21-én idén is megrendezte a *Lakatos kupa barlangi teljesítménytúrát és versenyt*. Szombat reggelre mintegy 70-80 érdeklődő gyűlt össze a Vecsem-forrásnál felállított táborhelyen s reggel fél 9-ig 14 csapat adta le nevezését. Az egész napos versengés során az elsődleges feladat 25 alsó-hegyi zomboly bejárása volt. A verseny végeredménye rendkívül szoros csatában alakult ki nem kis szerepe volt a sorrend kialakításában a szerencsének: ebben az évben a késői rajt miatt egyetlen csapat sem sikerült a megadott időhatáron belül az összes zombolyt felkeresnie, ehhez a második helyezett miskolci csapat állt a legközelebb, akik már a megadott időhatáron túl ereszkedtek le a Fenyves-zombolyba, s így 19 pontot veszítettek, míg a gyöngyösi nyerőcsapat csak a 14 pontos Pötty-zombolyt hagyta ki.

1. MEBK Gyöngyös I. (Kovács T., Kovács B., Nagy J.) - 526 pont
2. MLBE (csiribiri) (Veres, Burdiga, Bóta) - 521 pont
3. BEAC (Németh T., Szikszai G., Szemi) - 506 pont
4. Gubacs I. (Szabó D., Szabó A., Tisza L.) - 431 pont
5. Papp F. exp. (Csekő Á., Borzsák Sári, Hlavács Gy.) - 425 pont
6. FTSK Acélcsigák - 406 pont

(7. Szabó J. csop. 397 pont; 8. Új fiúk a hegyen, 377 pont; 9. Mátrai (ny) Erőmű, 367 pont; 10. Óbudai SE [3+2], 346 pont; 11. Gubacs II. 244 pont; 12. Debreceni elektromos, 174 pont; 13. MLBE Zabszalma, 95 pont; 14. Micimackó 90 pont.)

A szerencselovagok kategória győztese nagy meglepetésre a Micimackó majdnem teljesen női csapata lett (Vaspöri Szilvi, Füles Gabó, Bycsik István) akik a láda sör átvétele után még visszagyalogoltak a hegyre és tovább folytatták a versenyzést. A rendkívül hangulatos rendezvényt—melyet ezúttal mindenfajta természeti katasztrófa elkerült—a szombat esti díjkiosztó és tábortűz zárta le.

Nyerges Miklós

Beszámoló a 6. Nemzetközi Pszeudokarszt Szimpóziumról

1996. szeptember 19-22 között Galyatetőn került megrendezésre a nem karsztosodó kőzetek barlangjaival és egyéb jelenségeivel foglalkozó kutatók nemzetközi tudományos találkozója. Nyolc ország képviseletében 32 résztvevője volt a Vulkánszpeleológiai Kollektíva által rendezett szimpóziumnak. Tizenhét előadó tárta megfigyeléseit a hallgatóság elé, valamint hat poszter került bemutatásra. Az előadások témái között szerepelt több (európai, afrikai, dél-amerikai) pszeudokarsztos vidék bemutatása, különböző nemkarsztos barlangok, illetve felszíni jelenségek genetikájának taglalása, továbbá egy közös, magyar-szlovák-román szerzőtrío által összeállított nagyobb

munka a Kárpátok belső vulkáni ívének mintegy 2.000 nemkarsztos barlangjáról. Esténként pedig kötetlenül sokan adtak számot dia- és videobemutatók segítségével legutóbbi kutatásaikról.

A hagyományoknak megfelelően a szimpóziumhoz kirándulás is kapcsolódott. A résztvevők kemény barlangi túra során ismerkedtek meg hazánk legnagyobb nemkarsztos barlangjával, a Csörgő-lyukkal. Végigjártuk a Mátra egyik vadregényes völgyét, a Csörgő-völgyet, ahol volt alkalom néhány kisebb gáz-hólyag és tektonikus barlang megismerésére is.

A szimpózium záróülésén megnyugvással vettük tudomásul, hogy az előző, szczyrki rendezvény határozatait (nemzetközi munkatalálkozó, a Kárpátok pszeudokarsztos barlangjainak feldolgozása és a jelen szimpózium megrendezése) végrehajtottuk. Élénk, de lezáratlan terminológiai vita volt a „pszeudokarszt” fogalmáról. Határozatokat fogadtunk el arról, hogy az UIS elé terjesztjük a Nemzetközi Pszeudokarszt Munkacsoport mielőbbi megalakulásának a szükségességét, az UIS XII. Kongresszusán külön szekciót kérünk a témának, szorgalmazzuk a Barlangkutatók Világnapjának megrendezését (Marcel Loubens halálának napjára—aug. 14-re). A következő nemzetközi szimpóziumot 1999-ben tartjuk. Helyének elfogadásáról pedig egy ad hoc kuratórium fog rövidesen dönteni. (Az aradi Denevér Barlangkutató Klub elvállaná a megrendezést, de egyelőre kevés információt tudott adni a lehetőségekről.)

A 6. Nemzetközi Pszeudokarszt Szimpózium megrendezésében, témáiban, színvonalában és anyagilag is igen sikeres volt, mint azt a résztvevők őszinte gratulációi és számos sajtóbeszámoló is tanúsítja.

Köszönetet mondunk mindezekért a rendezőknek: Eszterhás István, Kalicza Tibor, Kalicza Tiborné, Manga Mihály, Sárközi Szilárd, Szuromi László — a vitavezetőknek: Gaál Lajos, Jan Paul van der Pas, Szentés György—a túravezetőknek: Barna Ágnes, Buda László, Lukács Attila, Muszlai Ferenc, Orosz Mihály—és a szponzoroknak: Bükk Nemezei Park, Cartographia Kft; Csemege-Julius Meinel Rt; Gyöngyös város Önkormányzata, Heves Megyei Közgyűlés, Hotel Galyatető, Karszt és Barlang Alapítvány, Különleges Mentőszolgálat, Mátraszentimrei Polgármesteri Hivatal, MEFA Erdészeti Rt; Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság, Veszprémi Barlangkutató Egyesület, Westel 900 GSM Mobil Távközlési Rt.

Eszterhás István

Világörökségi ünnepség

Szeptember 13-án sor került „Az Ággteleki-karszt és a Szlovák-karszt barlangjainak világörökségi listára kerülését tanúsító UNESCO dokumentumok ünnepélyes átadására”. Az ünnepséget a szlovákiai Ochtinán (Martonháza) kezdték, ahol köszöntőt mondott *Jozef Hlaváček*, a szlovákiai barlangok igazgatója, beszédet mondtak a magyar és szlovák környezetért felelős miniszterek, *Baja Ferenc* és *Jozef Zloha*. Az Ochtinai-aragonitbarlang megtekintése után az ünnepség a Domicában folytatódott fogadással. Az esemény második része az első ismétlése volt a Baradla Hangverseny-termében, ahol *Baross Gábor*, az Ággteleki Nemzeti Park igazgatója mondott köszöntőt, a miniszterek avató beszédeket és mindkét helyszínen *Bernd von Droste*, az UNESCO Világörökség Központ igazgatója adta át a dokumentumokat.

(a Szerk.)

12. UIS Kongresszussal kapcsolatos tájékoztatás

A Műsorfüzet előző számában meghirdetett autóbussos utazással kapcsolatban az alábbiakat közöljük.

Tekintettel a csekély érdeklődésre (7 fő), nagybuszos programot egyelőre nem tudunk tervezni. Azoknak, akik ennek ellenére részt kívánnak venni a kongresszuson (akár esetleges későbbi jelentkezések alapján szervezendő buszos, mikrobuszos, egyéni autós utazással), a

Társulat 1996. december 31-ig a legkedvezőbb 120 svájci frank részvételi díjat átutalja, amennyiben az ennek megfelelő forint összeget a Titkárságon 1996. december 1-5 között befizetik. Az utazással és a további lehetőségekkel kapcsolatban 1996. december 5-én 16,30-kor a Társulatban az érdeklődők számára megbeszélést tartunk.

Hazslinszky Tamás és Fleck Nóra utazásszervezők

FELHÍVÁS

Magyarország barlangjaiban a mászást befolyásoló veszélyeken (kürtők, meredek falak, szűkületek) kívül 5 olyan speciális veszélyforrás ismert, melyek figyelmen kívül hagyása akár halálos kimenetelű baleseteket is eredményezhet. A Társulat tervezi az ilyen veszélyeket rejtő barlangok listájának elkészítését, a veszélynek kitett barlangszakaszok barlangonkénti ismertetését, a veszély jellegének illetve a baleset elkerülési lehetőségeinek és módjainak leírását. Ehhez mindenki érdekében az MKBT összes csoportjának és egyéni tagjának segítségére szükség van.

Kérünk mindenkit, hogy a rendelkezésére álló információkat egy-egy barlangról az alábbi szempontok szerint az MKBT részére küldje meg, hogy a tervezett összeállítás mielőbb megvalósuljon és minden érdeklődőnek rendelkezésére álljon.

A hazánkban előforduló veszélyforrások az alábbiak:

1. Barlangjáratok árvízi időszakban történő elöntése

Magyarországon számos olyan vízvezető barlang ismert, ahol az időjárási viszonyok függvényében olyan mértékű vízhozam növekedés és/vagy vízszint emelkedés tapasztalható, melynek mértéke a lent tartózkodó kutatókat akár életveszélyes helyzetbe sodorhatja.

Az aktív, vagy időszakosan aktív vízvezető barlangokra vonatkozóan az alábbi adatokat szükséges összeírni (végponti szifonok nem érdekesek):

Minél pontosabb dátum szerinti vízelöntés észlelés, milyen időjárási körülmények között (hóolvadás, nyári zápor, tavaszi-őszi esőzés), mekkora vízhozamot illetve vízszint emelkedést lehetett észlelni. A járat elöntése a terület víznyelőinek működési kezdetétől számítva mennyi idő múlva következett be. Az adott elöntés időszakában mely járatszakaszok nem érhetők el, ilyen elzárt szakaszokon van-e és milyen lehetőség van száraz szakaszok elérésére az átvészeléshez illetve a járatvégpontról milyen hamar lehet a legközelebbi veszélytelen szakaszba eljutni. Hol, milyen járatszakaszokban ismertek elöntés-nyomokat, milyen magasságban a járószinthez viszonyítva (ág és levéltörmelék feltapadva járatfalra).

Az elöntés-veszélyes szakaszokat a barlangok publikálható térképein és szelvényein kérjük jelölni.

2. Omlásveszélyes járatok

Számos barlangunkban ismertek omlásveszélyes szakaszok, melyek labilis állapota a nem megfelelő áthaladás miatt már balesetet is okozott (Diabáz-barlang).

Kérjük megadni az omlásveszélyes szakasz(oka)t magában rejtő barlang adatait: hol, milyen hosszan húzódik a veszélyes zóna. Havária esetén hol lehet mentéssel próbálkozni (kerülő járat), illetve vakág esetén hol, milyen irányban érdemes bontással esetleg tárohajtással mentést végrehajtani.

3. Gázveszélyes barlangok, barlangszakaszok

Több olyan barlang ismert, melyekben köztudottan széndioxidos szakaszok találhatóak (Amfiteátrum-, 404-es, Cserszegtomaji-). Kérjük megadni: a barlang melyik szakaszában észlelhető széndioxid (térképen, szelvényen jelölve), állandó vagy időszakos, milyen időszakokban észlelhető, esetleg mérési eredményekkel alátámasztva.

4. Egészségre ártalmas anyagok barlangba kerülésének lehetősége

Veszélyes anyagok barlangba jutásának jelenlegi ismereteink szerint kevés esélye van, de van. Ilyeneket szemét- és hulladéklerakó telepek (Amfiteátrum bg. cianid. Róka-hegyi-bg. Kommunális hull.), vagy ipari mezőgazdasági létesítmények közelében (Ürömi-víznyelő, fekália), települések környezetében (coli) ismerünk. Esetünkben inkább arról van szó, hogy ezekből a vizekből forralatlanul lehetőleg ne igyunk, mert órákon belül legyengült állapotba lehet jutni, de az ipari szennyezéseket komolyan kell venni. Kérjük megadni a veszélyeztetett barlangokat, az egészségre ártalmas anyag jellegét, hatását.

5. Életveszélyessé váló kiépítések

A barlangi kiépítések (létrák, hágcsók, nittek, fix kötelek) nem örök életűek, ezek cseréjére időszakosan szükség van. Kérjük megadni az adott barlang kiépítésének jelenlegi állapotát (kiépítés helyének jelölése térképen, szelvényen).

Sásdi László
tudományos titkár

Könyvújdonság

Bárany-Kevei Ilona (szerkesztő): Environmental Effects on Karst Terrains/Homage to László Jakucs (Környezeti hatások karszt-területeken/Tiszteletadás Jakucs Lászlónak).—A Szegedi Egyetem Acta Geographica c. kiadványsorozatának 1996 évben készült angol nyelvű különkiadását (Tom. XXXIV) Jakucs László nyug. professzornak szánták tiszteletadás gyanánt magyar és külföldi szerzők—a cím által jelzett témakörbe vágó—tucatnyi írásának közlésével hetvenedik születésnapjára. A még befejezetlen életpályájú embernek ritkán kijáró „homage” kötetben Jakucs professzor ezúttal nem szerepel írásával. Folyamatos jelenlétét életrajza, műveinek felsorolása és egész oldalas arcképe biztosítja.

Szerkeszti: Fleck Nóra és dr. Kósa Attila

Felelős Kiadó: dr. Hevesi Attila, elnök

Kiadja a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat

Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat

1027 Budapest, Fő u. 68.

Tel.: 201 9493

NYOMTATVÁNY